

Sygn. akt I Ca 242/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 sierpnia 2014 roku.

Sąd Okręgowy w Sieradzu I Wydział Cywilny

w następującym składzie:

Przewodniczący SSO Elżbieta Zalewska – Statuch

po rozpoznaniu w dniu 13 sierpnia 2014 roku w Sieradzu

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa Z. O.

przeciwko (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W.

przy udziale Powiatowego Rzecznika Konsumentów w S.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Sieradzu

z dnia 18 kwietnia 2014 roku w sprawie sygn. akt I C 1218/13

oddala apelację.

Sygn. akt I Ca 242/14

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 18 kwietnia 2014 roku Sąd Rejonowy w Sieradzu zasądza od pozwanego (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością na rzecz powódki Z. O. kwotę 339,76 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 30 października 2013 roku do dnia zapłaty, umarzył postępowanie w pozostałym zakresie oraz nie obciążył powódki kosztami postępowania.

Z tym rozstrzygnięciem nie zgodziła się pozwana, która zaskarżyła je w części, tj. co do punktów II i III. Powyższemu wyrokowi zarzuciła naruszenie:

przepisów postępowania, a mianowicie przepisów:

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez danie wiary dowodowi z przesłuchania strony postępowania zainteresowanej rozstrzygnięciem sprawy i oparcie wyroku na takim przesłuchaniu, zaś nie danie wiary dowodom przedstawionym przez Pozwaną;

- art. 328 § 2 w zw. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez całkowite pominięcie w ocenie dowodów dowodu z dokumentów, które podpisała Powódka, a przede wszystkim z dokumentu pn. „Oświadczenia Abonenta” z treści którego wynika, że Powódka nie została wprowadzona

w błąd, co potwierdziła własnoręcznym podpisem podpisując ww. dokument;

- naruszenie art. 103 ustawy o kosztach sądowych poprzez zwolnienie Powódki od kosztów pomimo, iż nie wykazała, że nie ma dostatecznych środków na uiszczenie kosztów postępowania;

- art. 84 k.c. w zw. z 86 k.c. poprzez jego zastosowanie i przyjęcie, że w niniejszym stanie faktycznym do czynienia z błędem w rozumieniu tego przepisu;

- art. 415 k.c. poprzez przyjęcie, że pomiędzy zapłatą przez Powódkę kary umownej w (...) S.A., a działaniem pozwanej miał miejsce związek przyczynowy;

Ponadto apelująca zarzuciła błędne ustalenia stanu faktycznego przez sąd orzekający, polegające na przyjęciu, iż:

- umowa została zawarta w formie telefonicznej podczas, gdy umowa została zawarta w formie pisemnej

- w dniu podpisania umowy z Pozwaną, Powódka podpisała również oświadczenie o rezygnacji z zamówienia SOR.

Skarżąca podniosła także zarzut sprzeczności poczynionych przez sąd orzekający ustaleń faktycznych z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego.

W konkluzji pozwana wniosła o zmianę wyroku w pkt I poprzez oddalenie powództwa w całości, zmianę wyroku w pkt III poprzez zasądzenie od Powódki na rzecz Pozwanej kosztów postępowania w pierwszej instancji oraz o zasądzenie od Powódki na rzecz Pozwanej kosztów postępowania za obie instancje, w tym zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W przypadku nieuwzględnienia ww. wniosków pozwana wniosła o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do rozpoznania przez sąd pierwszej instancji.

W piśmie procesowym z dnia 7 lipca 2014 roku Rzecznik Praw Konsumentów wniósł o oddalenie apelacji pozwanej w całości.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności Sąd II instancji postanowił odnieść się do zarzutów naruszenia prawa procesowego, ponieważ tylko poprawnie ocenione dowody mogą stanowić właściwą podstawę do poczynienia ustaleń faktycznych, a następnie prawidłowego zastosowania norm prawa materialnego.

Na wstępie należy więc stwierdzić, że zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. poprzez uznanie za wiarygodny dowodu z przesłuchania powódki nie zasługuje na uwzględnienie.

Zdaniem Sądu Odwoławczego oparcie rozstrzygnięcia przez Sąd I instancji na dowodzie z przesłuchania powódki, było w pełni zasadne. Po pierwsze, Z. O. brała udział w zawieraniu umowy o świadczenie usług telekomunikacyjnych z pozwaną,

a zatem dysponowała pełną wiedzą w zakresie okoliczności istotnych z punktu widzenia niniejszego postępowania, tym bardziej, że pozwana nie dysponuje nagraniem z chwili zawarcia umowy. Po drugie, stosownie do dyspozycji art. 6 k.c. ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Pozwana twierdziła, że powódka nie została wprowadzona podstępnie w błąd, wobec czego spoczywał na niej

w tym zakresie obowiązek przedstawienia odpowiednich dowodów. W ocenie Sądu

II instancji pozwana nie przedstawiła takich dowodów, które mogłyby podważyć wiarygodność zeznań Z. O.. Dokumenty, na które powołuje się strona skarżąca, a w szczególności oświadczenie abonenta (k. 12, 39), nie osłabiają spójnych

i konsekwentnych zeznań powódki. Podkreślić trzeba, że Z. O. krótko po otrzymaniu wiadomości od (...) S.A. o nałożeniu na nią kary umownej udała się do siedziby oddziału tejże firmy w S. celem wyjaśnienia przyczyn tej

decyzji. Następnie zasięgnęła pomocy Powiatowego Rzecznika Praw Konsumenta. Powyższe działania są logicznym wsparciem prezentowanego przez powódkę stanowiska procesowego. Zważywszy na wiek powódki (84 lata w dacie zawarcia umowy), doręczenie oświadczenia abonenta, na które powołuje się apelująca, za pośrednictwem kuriera za usprawiedliwiony należy uznać wniosek, iż powódka pod presją czasu nie zdołała zapoznać się z treścią dostarczonych pism, zwłaszcza że w czasie rozmowy telefonicznej z przedstawicielem strony pozwanej została upewniona, że ma do czynienia z (...) S.A.. Nie istniało zatem w jej ocenie niebezpieczeństwo podjęcia czynności niezgodnej z założonym zamiarem.

Przechodząc do zarzutu o naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c., podkreślić należy, że strona może powołać się na zarzut wadliwego sporządzenia uzasadnienia i zarzut taki trzeba ocenić jako zasadny, gdy z powodu braku w uzasadnieniu elementów wskazanych w art. 328 § 2 k.p.c. zaskarżony wyrok nie poddaje się kontroli apelacyjnej (vide: wyrok SN z 26 listopada 1999 r., III CKN 460/98, OSNC 2000, nr 5, poz. 100). Tymczasem w przyjętej przez Sąd Rejonowy ocenie zeznań Z. O. mieści się ocena przyczyn dla których Sąd odmówił przyznania mocy dowodowej przedstawionym przez pozwaną dokumentom, a zwłaszcza wspomnianemu już oświadczeniu abonenta. Przyznać należy rację skarżącej, że Sąd I instancji nie wyraził *expressis verbis* swoich motywów odnośnie przyczyn pominięcia dokumentów umowy z (...) sp. z o.o. jako podstawy do ustalenia, że powódka nie pozostawała pod wpływem błędu ani podstępny w czasie zawierania umowy z pozwaną. Natomiast uważana lektura uzasadnienia wyroku Sądu Rejonowego pozwala na zrekonstruowanie toku myślowego Sądu w przedmiocie oceny podpisanego tekstu umowy, co czyni zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. bezskutecznym.

Zauważyć również należy, iż sposób sformułowania zarzutu sprzeczności poczynionych przez Sąd Rejonowy ustaleń faktycznych z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego bez odniesienia się do wskazania konkretnych dowodów

przeprowadzonych w sprawie i podania, w czym skarżący upatruje wadliwość takiej oceny

i jej wpływu na ustaloną podstawę faktyczną rozstrzygnięcia (por. wyrok SN z 15 kwietnia 2004 r., IV CK 274/03 MoP 2004, nr 10, s.439, wyrok SN z 16 lutego 2005 r.,

IV CK 526/04, LexPolonica nr 1633068, wyrok SN z 16 grudnia 2005 r., III CK 314/05, „Prawo Bankowe” 2006, nr 5, s. 12) uniemożliwia Sądowi II instancji odniesienie się do takiego zarzutu z uwagi na jego ogólnikowość.

Nie zasługują na uwzględnienie także zarzuty naruszenia prawa materialnego. Wskazać trzeba, że umowa, od której skutków prawnych uchyliła się powódka podlega ustawie z dnia 2 marca 2000 roku o ochronie niektórych praw konsumentów oraz

o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny (zw. dalej: „u.o.n.p.k.”), ponieważ została zawarta na odległość w rozumieniu art. 6 ust. 1 u.o.n.p.k.

Należy wskazać, że zarzut naruszenia art. 84 k.c. w zw. z art. 86 § 1 k.c. jest również nietrafny. Pogłębiając rozważania Sądu I instancji, zauważyć trzeba, że działanie podstępne polega na świadomym wywołaniu u drugiej osoby mylnego wyobrażenia o rzeczywistym stanie rzeczy w celu skłonienia jej do złożenia określonego oświadczenia woli. Może ono przejawiać się zarówno w chęci, jak i godzeniu się na wywołanie fałszywego wyobrażenia (vide: wyrok SN z dnia 7 maja 2014 r. II CSK 419/13, LEX nr 1483575). W niniejszej sprawie doszło do wprowadzenia w błąd powódki już na etapie rozmowy telefonicznej, w czasie której Z. O. zawarła z pozwaną sporną umowę. Uzgodniono wówczas przedmiotowo istotne postanowienia umowy, a więc m.in. niższą cenę abonamentu, toteż trzeba przyjąć, że już wtedy doszło do zawarcia umowy, przy czym oświadczenie woli złożone przez Z. O. było wadliwe także ze względu na jej fałszywe wyobrażenie o podmiocie, z którym kontraktuje oraz braku świadomości dalszych konsekwencji z tego wynikających. Mając na względzie fakt, że z wiarygodnych zeznań powódki wynika, iż pracownica call – center działająca na rzecz pozwanej w czasie rozmowy telefonicznej przedstawiła się jako przedstawiciel (...), a nie TelePolska, trzeba uznać, że doszło w niniejszej sprawie do umyślnego wprowadzenia w błąd powódki co do oznaczenia podmiotu, z którym zawiera umowę. Zachowanie powódki po powzięciu przez nią wiedzy o nałożeniu na nią kary umownej przez (...) S.A. wskazuje, że aż tego momentu nie była świadoma faktu, że zawarła umowę z zupełnie innym podmiotem, w tym przypadku z (...) sp. z o.o.

Zgodnie z art. 86 § 1 k.c. jeżeli błąd wywołała druga strona podstępnie, uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu może nastąpić także wtedy, gdy błąd nie był istotny, jak również wtedy, gdy nie dotyczył treści czynności prawnej. W związku z tym bezprzedmiotowe są uwagi apelującego w zakresie braku prawnej doniosłości błędu w pobudce, ponieważ w przypadku podstępu błąd może dotyczyć również sfery motywacyjnej, przy czym w niniejszej sprawie dotyczył elementu treści czynności prawnej – tożsamości strony zawieranej umowy oraz konieczności wypowiedzenia umowy z (...) S.A.

Nie bez znaczenia jest okoliczność, iż powódka jest osobą ponad 80 – letnią, co wymagało od osoby prowadzącej z nią rozmowę szczególnej staranności celem jasnego przedstawienia szczegółów formułowanej względem powódki oferty. Ów szczególny obowiązek informacyjny ma swoje odzwierciedlenie w art. 6 ust. 2 u.o.n.p.k., w myśl którego propozycja zawarcia umowy w postaci oferty, zaproszenia do składania ofert lub zamówień albo do podjęcia rokowań powinna jednoznacznie i w sposób zrozumiały informować o zamiarze zawarcia umowy przez tego, kto ją składa.

W świetle przedstawionych rozważań trzeba uznać, że powódka została podstępnie wprowadzona w błąd co do tożsamości osoby, z którą zawiera umowę o świadczenie usług telekomunikacyjnych. Fakt zawarcia umowy na odległość w rozumieniu wspomnianej ustawy z 2000 roku wyklucza konieczność szczegółowego odnoszenia się do podpisanych przez Z. O. umów, a zwłaszcza do oświadczenia abonenta, gdyż powódka skorzystała z prawa do uchylenia się od skutków oświadczenia woli złożonego w ramach umowy zawartej przez telefon. Z kolei podpisany w dniu 17 lipca 2013 roku egzemplarz umowy jest jedynie pisemnym potwierdzeniem warunków umowy, o którym mowa w art. 9 ust. 3 u.o.n.p.k. Wobec tego nie mają znaczenia prawne wywody apelacji dotyczące świadomości treści pism dostarczonych przez kuriera powódce, bowiem podstępne działanie miało miejsce w czasie zawierania umowy za pośrednictwem telefonu.

Zarzut naruszenia art. 415 k.c. także nie zasługuje na uwzględnienie. W myśl art. 361 § 1 k.c. zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła. Trzeba więc podkreślić, że gdyby powódka nie zawarła umowy z (...) sp. z o.o. i w konsekwencji nie podpisała oświadczenia w przedmiocie rezygnacji z usług (...), nie doszłoby do obciążenia Z. O. dodatkową opłatą wyrównawczą w wysokości 325 zł przez jej dotychczasowego operatora. Dlatego też Sąd II instancji podzielił wniosek Sądu Rejonowego, iż między podstępnym działaniem przedstawiciela (...) sp. z o.o., a koniecznością poniesienia wspomnianej kary umownej przez powódkę istnieje adekwatny związek przyczynowy.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 102 k.p.c., trzeba podkreślić, że jest on nietrafny. Należy zaznaczyć, że ów przepis pozostawia sądowi orzekającemu swobodę oceny, czy fakty związane z przebiegiem procesu, jak i dotyczące sytuacji życiowej strony, stanowią podstawę do nieobciążania jej kosztami procesu. Do kręgu "wypadków szczególnie uzasadnionych" należą zarówno okoliczności związane z samym przebiegiem procesu, jak i leżące na zewnątrz. Do pierwszych zaliczane są sytuacje wynikające z charakteru żądania poddanego rozstrzygnięciu, jego znaczenia dla strony, subiektywne przekonanie strony o zasadności roszczeń, przedawnienie, prekluzja. Drugie natomiast wyznacza sytuacja majątkowa i życiowa strony, z tym zastrzeżeniem, że niewystarczające jest powoływanie się jedynie na trudną sytuację majątkową, nawet jeśli była podstawą zwolnienia od kosztów sądowych i ustanowienia pełnomocnika z urzędu. Całokształt okoliczności, które mogłyby uzasadniać zastosowanie tego wyjątku, powinien być oceniony z uwzględnieniem zasad współzycia społecznego (vide: wyrok SA w Łodzi z dnia 27 listopada 2013 r., I ACa 725/13, Lex 1409197). Rozważeniu podlegają koszty związane z częściowym cofnięciem przez powódkę powództwa co do nieuiszczonej przez nią kwoty 336 zł tytułem należności (...) sp. z o.o. W świetle okoliczności niniejszej sprawy trzeba przyjąć, że sprzeczne z zasadami współzycia społecznego byłoby obciążenie powódki koniecznością poniesienia wymienionych kosztów, które nie powstałyby, gdyby nie podstępne działania przedstawiciela (...) sp. z o.o. Wystąpienie przez powódkę z roszczeniem, w stosunku do którego postępowanie zostało częściowo umorzone wynikało z potrzeby ochrony praw powódki, naruszonych poprzez działania, za które (...) sp. z o.o. ponosi odpowiedzialność.

Zdaniem Sądu II instancji, powódka nie powinna ponosić negatywnych skutków swoich zachowań, które zmierzały do ochrony przed bezprawnym postępowaniem apelującej. Nadmierny formalizm nie może służyć wykorzystywaniu, ze szkodą dla jakości wymierzonej sprawiedliwości, niekorzystnych dla strony sytuacji procesowych powstałych - wskutek niezachowania zwykłych zasad uczciwości w stosunkach kupieckich.

W związku z powyższym, Sąd Okręgowy oddalił apelację na podstawie art. 385 k.p.c.